

griča in prineseta »odpustkov« iz sejma. Prisrčno sem pozdravil svoje ljubljence in jim obljubil, da dobi vsak izmed njih spomin in odpustek iz svetih krajev. V izprevodu med slovesnim zvonjenjem smo šli v cerkev,

Naš pisatelj — romar.

in tam sem po srečni vrnitvi zopet blagoslovil svojo čredo. — Zdaj sem zopet doma, vesel prelepe naše slovenske zemlje, vesel svojega dobrega domačega ljudstva, vesel pa tudi prekrasnih in nepozabnih spominov iz deželâ od Jordana do Nila.

Mati.

(Povest. — Spisal Cvetinomijski.)

IV.

Cas slovesa je prišel in treba je bilo oditi v mesto. Hinko je stal z natlačeno culo na pragu, senčil si je z dlanjo oči in je gledal na dolino. Po cesti so drdrali visokoobloženi vozovi in vozniki so pokali z biči.

Iz izbe sta prišli mati in Milka in sta postali.

»Sedaj greva,« je dejala mati in se je okrenila k Hinku. »Poslovi se od sestre, ne bosta se videla kmalu...«

Milka se je zasuknila na peti, in solze so ji stopile v oči.

»Ne jokaj, ti pravim,« ji je šepnila mati.

Hinko je podal sestri rokó in se je stresnil od čudne bojazni. Tudi sam je imel oči solzne in jokati je začel.

Mati je zmajala z glavo.

»Ne bodi otrok, Hinko! ... Uči se pridno v mestu, ne pozabi na Boga, pa bo dobro. — Pojdiva!«

Šla sta po holmu navzdol. Mati je bila vzela Hinku culo iz rok in jo je nosila sama. Oblečena je bila nedeljsko, na glavi je imela črno ruto, ki jo je bila dobila od babice. Hodila sta s Hinkom hitro in nista govorila.

Ko sta prišla na veliko cesarsko cesto, je zadrdral za njima voz.

Mati se je okrenila in se je začudila.

»Poglej no, Hinko, Podlogarjevi se peljejo ...«

Drdralo je vedno bolj in se je bližalo; voz ju je kmalu došel. Spredej na široki, s plahto pogrnnjeni deski je sedel voznik, nekoliko zadaj na mehkejšem sedežu pa Podlogar sam in mali Francek kraj njega.

»Daj no, ustavi!« se je nagnil Podlogar k vozniku, ko je zagledal na cesti Komanova dva. »Saj se lahko obesita na voz; mesto je še daleč ...«

Voznik je nategnil vajeti in voz je obstal.

Podlogar je pljunil na tla in je zaklical:

»No, ali tudi v šolo? ... Kar peš v mesto — to je presneto daleč; prav neprijetna pot, zares. Skočita hitro gor, prostora je dovolj. In prej bosta v mestu, desetkrat prej ...«

Mati je dvignila culo in je zlezla čez zelenobarvano lestvico na voz; za njo pa je prikobacal Hinko in je bil v lica rdeč in vesel. Mati je sedla kraj Podlogarja in si je dejala culo v naročje, Hinko je pa dobil svoj sedež spredaj pri vozniku. Konja sta potegnili in zdrdralo je naprej po široki, z belim peskom nasuti cesti.

»Križ je s šolo,« je zatarnal Podlogar materi. »Kakor da bi stavil človek v loterijo ... Vaš fant je bistre glave, bo že kaj ... Tudi za svojega se ne boji. A vendar človeka skrbi in miru nima nikjer.«

Mati ni dosti govorila. Oči je imela uprte v tla in sram jo je bilo skoro pred Podlogarjem, tem bogatim, gosposkim človekom.

Vozili so se po ravani, in kakor blisk so letele mimo njih njive, polja in drevje. Tuintam se je zablestela ob cesti kaka hiša — švignilo je mimo in je izginilo v daljavi ... Ovinek za ovinkom, mimo holmov in mimo grčev, in kmalu so zagledali pred sabo počasno reko, ki se je valila mogočno po ravni pokrajini. Enakomerno sta dvigala konja noge in grivi na vratovih sta plapolali v vetru, ki je vel topel in mehák preko reke in preko vse neizmerne poljane.

Cesta se je vila dalje čisto ob vodi; ovinkov ni bilo več. Mati je mislila sedaj na Hinka in spomnila se je, kako bo morala trpeti, da ga bo preživela v daljnem, tujem mestu. Njeno srce je krvavelo pri misli, da bo moral deček tudi sam trpeti in včasih stradati še koruznega kruha. Tu v mestu bo sam, čisto sam, in ne bo imel duše, ki bi ga tolažila v žalostnih urah ...

Podlogar si je prižgal dišečo smodko.

»Denarja me bo stal fant — kaj pravite? ... Šola stane, stane, na tisoče stane ...«

»Oh, kaj tistim, ki imajo denar,« je rekla mati. »Toda mi smo revni. Še doma nam ne gre bogvedi kako dobro; vrhu tega pa še ta šola...«

Hiše ob cesti so se množile, svetle, velike. V daljavi se je kadilo iz vitkih dimnikov predmestnih tovaren. Bližali so se mestu.

Ko so se pripeljali do prve vrste belih poslopij, se je prikazalo izza drevja celo mesto. Voz je zavil po glavni ulici in se je ustavil pred čedno, visoko gostilno.

»Treba se je malo pokrepčati,« je omenil Podlogar in je stopil z voza. Tudi Francek je skočil za očetom na tla.

Mati in Hinko sta se zahvalila in sta šla v mesto.

Kmalu sta našla stanovanje. Mati je pustila culo na mizi in se je okrenila k Hinku.

»Zdaj pa pojdiva še malo v cerkev. Časa je dovolj in lahko nekoliko pomoliva...«

Hinko je stopal po trotoarju poleg matere, in pusto in žalostno mu je bilo pri srcu. Čutil je bolešno, da bo kmalu sam sredi tujega mesta in sredi tujih ljudi in da ne bo imel več matere poleg sebe, ki bi ga tolažila v bridkosti.

Po raznih krajih sta potem hodila, boječe, plašno, kakor da nimata pravice gledati krasnih, bogatih, vseh od zlata in srebra se lesketajočih izložb.

Iz cerkve sta se vrnila zopet na stanovanje, in mati se je poslavljala.

»Stori, kakor sem ti bila rekla, in dobro ti bo!«

»Bom, mati; nikar se ne bojte!«

Obema je šlo na jok. Končno je mati Hinka poljubila in objela in je izvlekla iz žepa srebrno desetico.

»Nà, tu!... Da si kupiš, kar te bo veselilo... Ne pozabi name...«

Podala sta si roké in mati je odšla po stopnicah navzdol na ulico...

Drugo jutro je pa stopal Hinko po mestu. Seznanil se je z drugimi študenti, ki so stanovali na istem stanovanju in z nekaterimi se je tudi spoprijateljil.

Domotožje se je pollaščalo njegovega srca. Oh, domotožje tako silno, tako trpko, da bi bil zakričal od bolesti. — Sam, čisto sam v velikem, tujem mestu...

Nekaj dni je bil Hinko žalosten in otožen. Pričela pa se je šola, in tedaj je pozabil na dom in na Solnčanec.

Na stanovanju se je učil skupno z drugimi. Zvečer so molili z gospodinjo vred rožnivenec. Gospodinja je bila postarna, nepriljudna ženica z udrtimi, praznimi očmi, ki so zdajpazdaj hipno zamežikale... Hinko se je je skoro bal in je govoril le redkokdaj z njo.

Najrajši je imel Hinko Zavrlovega Tončka. Ta je hodil ravnotako v prvo gimnazijo kakor on. Tudi ta se je bal gospodinje in se je je celo ogibal.

Če je bilo zunaj lepo, sta šla Hinko in Tonček na izprehod. Po cele dolge ure sta hodila, dokler se nista utrudila od hoje in se vrnila.

Podlogarjevega je videl Hinko le malokdaj v mestu. Hodil je Francek v drugo šolo kakor on in se je nosil zelo gosposko — čisto tako, kakor da je iz mesta.

Nekoč sta se srečala na cesti in sta se pozdravila. Francek je postal in se je zasmel Hinku v obraz.

»No, misliš, da smo doma! ... Kako se ti nosi domače!«

Hinko je zardel.

»Povej, kako se kaj imaš? Si zadovoljen tu v mestu? ...«

»Kako da se imam, vprašaš,« se je začudil Francek. »Dobro, gotovo boljše kakor ti ...«

Tako je rekel, zakrohotal se odurno in odšel v drugo ulico ...

Hinko potem ni maral druge družine kakor Tončkove. S tem je največ kramljal in se menil z njim po domače. Pravil mu je o Solnčancu, o materi in o Milki, in je povedal tudi, da imajo doma kozo, ki jo je bil pasel sam na travniku. Tonček ga je vedno pazljivo poslušal; tudi smejal se mu je, ker je znal Hinko tako lepo in zanimivo pripovedovati. Časih na izprehodu sta govorila in preudarjala tudi to, za kaj se uči. Ob takih prilikah sta se njuna obraza zresnila, in oči so gledale ponosno in samozavestno ...

V šoli je bil Hinko med prvimi. Učil se je dobro in profesorji so ga imeli zelo radi. Pa tudi Tončku je šlo vse po volji. »Kakor sem si bil mislil doma, tako je,« je pripovedoval Hinku.

Na mater se je spomnil Hinko vsak dan; ravnotako tudi na Milko. Živo mu je pa tudi stopala pred oči vsa revščina, vsa beda in trud domačih. Mati na polju, roké žuljave in hrapave; Milka v izbi, nagla, vse polno dela ... In ljubezen, s katero delata obe, mu je vstajala v spominu ...

Ko je Hinko pisal domov prvo pismo, je bilo to polno hvaležnosti in vdanosti. Mati ga je brala in se je razjokala ob njem. Tudi Milka ga je brala, in v očeh so ji zablestele solze ... In mati in Milka, obe sta delali s še večjo ljubeznijo kakor prej, od zore do mraka. Komaj da sta si privoščili kdaj malo počitka. Delali sta za Hinka, ki je bil v mestu, sam in zapuščen, in zato sta trpeli in skrbeli brez besed ...

(Dalje prihodnjič.)

Detetu.

Ko s tabo govorim, o dete,
veselja se srce topi:
da s svojo govorim mladostjo,
v trenutkih takih se mi zdi.

Ko ti v oči nedolžne gledam,
se zdijo mi kot nežen cvet,
kjer ni začrtanih še znakov
viharnih in brezsolnčnih let.

A strah srce mi napolnjuje,
ko zrem v bodoče tvoje dni:
viharji morda ti skalijo
nedolžnih tvojih kras oči ...

Fr. Ločniškar.

